

VRIENDT, Juliaan de, kunstschilder, politicus (Gent 20 augustus 1842 - Mortsel 20 april 1935). Zoon van de sieraadschilder Jan de Vriendt (1809-'68), na wiens dood het gezin zich te Schaarbeek vestigde. Studeerde aan de academies te Gent (1856-'62) en te Antwerpen (1863-'65, o.m. bij Nicaise de Keyser) en maakte talrijke buitenlandse reizen. Van 1886 tot '94, toen hij ontslag nam, was hij leraar aan het Nationaal Hoger Instituut voor Schone Kunsten te Antwerpen; van 1894 tot 1900 katholiek volksvertegenwoordiger voor Brussel; van 1901 tot '23 directeur van de Academie voor Schone Kunsten en het Hoger Instituut te Antwerpen. In 1907 werd hij lid van de Koninklijke Academie van België.

Als kunstschilder werkte Juliaan de Vriendt, samen met zijn broer Albrecht (die hij als academiedirecteur opvolgde), in de traditie van Hendrik Leys; hij muntte uit als portrettist, in religieuze en historische taferelen en in monumentale muurschilderingen, o.a. in het Antwerpse gerechtshof (1891) en het Brugse stadhuis (1904-'05).

Op het theoretische vlak leverde hij, in de lijn van de opvattingen van Peter Benoit, een aantal bijdragen over het nationale element in de kunst, o.m. op het Nederlandsch Taal- en Letterkundig Congres van 1870 (gepubliceerd in *De Vlaamsche Kunstbode* van 1874) en in *De Zweep* van 1871. In 1889 engageerde hij zich in de Brusselse V.B.; tot 1900 zou hij er het grootste deel van zijn krachten aan wijden. Toen keerde hij naar de kunst en naar de Antwerpse Academie terug.

Zijn eerste optreden in de V.B. geschiedde in januari 1889, toen hij samen met J.K. Beving, K. Brants, P. van Langedonck, E. Verhees en H. de Winde de Vlaamsche Bond van het Arrondissement Brussel stichtte, aanleunend bij de grondwettelijke, behoudsgezinde kiesvereniging en vergelijkbaar met de Nederduitse Bond te Antwerpen. De geest in deze Brusselse kring was burgerlijk-flamingantisch en stelde de taalstrijd prioritair. De Vriendt was daarbij de overtuiging toegedaan dat het flamingantisme zowel liberalen als katholieken diende te verenigen, omdat de partijverdeeldheid vertragend werkte op de gang van de V.B. Van deze gezindheid getuigt de stichting te Schaarbeek op 18 maart 1889 van het genootschap Vlaamsch en Vrij, met o.m. Th. Coopman en ook D. Sleenckx, die zich evenwel onmiddellijk terugtrok; De Vriendt werd er op 2 september 1889 voorzitter van. Hij was verder betrokken bij de werkzaamheden van het Nationaal Vlaamsch Verbond (z. aldaar) en ondertekende op 25 juni 1893 mede de oproep voor de samenstelling van een Vlaamsche Volksraad (z. aldaar).

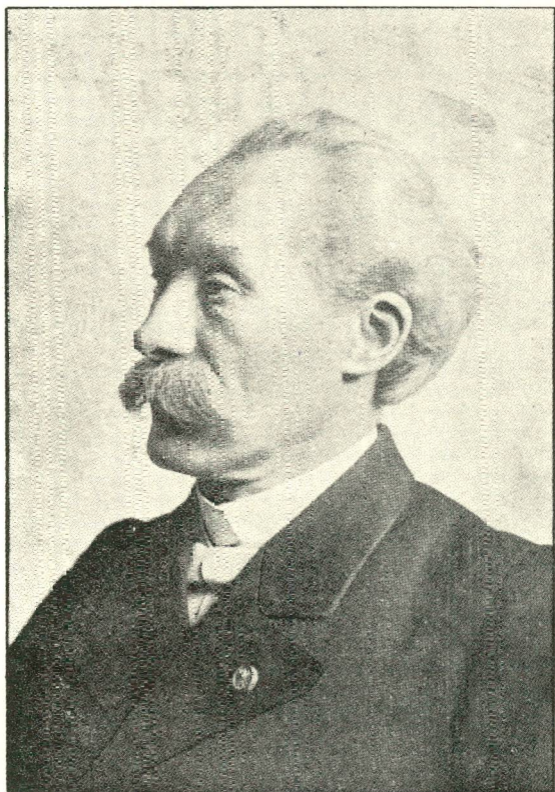
Hij zetelde in het bureau van de Landdagen van 23 februari 1890 en 18 april 1892; op de eerste

hield hij een pleidooi voor de vernederlandsing van het hoger onderwijs.

Zijn intrede in de politiek verliep niet zonder tegenslagen : hij mislukte bij de gemeenteraadsverkiezingen te Schaarbeek op 19 oktober 1890 en bij de provinciale verkiezingen van 22 mei 1892, doch werd op 21 oktober 1894 tot kamerlid verkozen als kandidaat van de katholieke Brusselse Vlamingen. Zijn parlementaire bedrijvigheid zou gedurende zes jaar gewijd zijn aan de belangen van de kunst en aan de V.B.

Op 16 november 1894 hield hij een eerste redevoering in het Nederlands; hij was daarmee een pionier en geërcg zich daarin zo consequent, dat het Nationaal Vlaamsch Verbond en de Vlaamsche Katholieke Landsbond besloten hem gezamenlijk daarvoor hulce te brengen. Zijn opeenvolgende interventies betroffen het gebruik van het Nederlands voor de militaire rechtbanken (wetsvoorstel, februari 1895), de invoering van het Nederlands als voertaal in de lagere scholen van het Vlaamse land (amendement, augustus 1895), de officiële vaststelling van de Vlaamse en Waalse gemeenten, inzonderheid m.b.t. Brussel en randgemeenten (interpellatie, februari 1896), het taalgebruik bij de Brusselse tramwegen (amendementen, juli 1899) en bij de Nationale Bank (januari 1900) en de vernederlandsing van het hoger onderwijs, waaraan hij op 23 april 1900 zijn laatste parlementaire redevoering wijdde.

In de V.B. zal De Vriendt echter in de eerste plaats voortleven als de vader van de Gelijkheidswet van 1898, waartoe hij op 13 maart 1895 het initiatief nam door het neerleggen van een wetsvoorstel op de gelijkberechtiging van de beide landstalen in de wetgevende arbeid. Door de publieke opinie werd dit voorstel begroet als de belangrijkste gebeurtenis in de taalstrijd sinds 1830. Het was mede onderte-

kend door J. van der Linden, A. Janssens, E. de Guchtenaere, A. Daems en A. Huysharwer, en werd onmiddellijk gevolgd door een naast gelijk-luidend wetsvoorstel van E. Coremans en zijn vrienden onder wie J. Helleputte, F. Hevelmans, Ch. de Broqueville. De Vriendt beet drie jaar lang hardnekkig van zich af, o.m. op de algemene vergadering van het Davidsfonds op 10 januari 1897, waar hij de Waalse aantijgingen krachtadig weerlegde. Op 18 maart 1898 werd de Gelijkheidswet, na vele peripetieën, eindelijk goedgekeurd (z. ook Taalwetgeving).

Na de beëindiging van zijn parlementair mandaat bleef De Vriendt nog enkele tijd actief in het Brusselse Vlaamsgezinde verenigingsleven, doch in 1903 vestigde hij zich te Antwerpen en wijdde zich van dan af geheel aan de kunst en het kunstonderwijs. In het activisme ging hij, wiens zonen Samuel (z. aldaar) en Willem op het front stonden, niet mee: op 8 januari 1916 ondertekende hij de protestbrief van L. Franck aan gouverneur-generaal von Bissing n.a.v. de aankondiging van het heropenen van de Gentse universiteit met het Nederlands als voertaal. Verder liet hij zich met politiek niet meer in.

LITERATUUR: D. Peeters, *Juliaan de Vriendt* (1960); - M. de Vroede, *Juliaan de Vriendt in de politiek en de Vlaamse Beweging (1889-1900)* (1960). Beide werken, geschreven in opdracht van het gemeentebestuur van Mortsel ter gelegenheid van de herdenking van Juliaan de Vriendt, bevatten een volledige bibliografie.

ROMAIN VANLANDSCHOOT